

1979 SEP 16

MAGYARORSZÁG

791.6

244

Az utcákat, tereket, országutakat azért világítják meg, hogy sötétedés után is biztonságosan járjunk. A díszkivilágításnak — épületek, szobrok, műalkotások, városrészek kivilágításának — esztétikai célja van.

Egyik-másik épület szépségét éppen a díszkivilágítás emeli ki. Olyan formák, harmóniák vehetők észre ilyenkor, amelyek a nappal mindig egyformán világos felületei közt elvesznek, amelyekre a nappali forgalomban nem figyelünk.

A főváros esti panorámája — a kivilágított Lánchíd, a Budavári Palota, az Országház, a Duna-part — szimbólum lett. Jellegzetes, ismert a párizsi, a londoni, a moszkvai esti városkép.

Fények és árnyak

A díszkivilágítás, amely tervezőmérnökök munkája — már-már művészet. Hiszen olyan környezetet, körülményeket teremt, amelyek vagy részletekben, vagy egészükben emelik ki az est sötétjéből az építészeti, szobrászati alkotásokat. Amikor egy-egy épület megvilágítását tervezik, figyelembe veszik a város amúgy is esti fényben úszó részeit, úgy alkalmazkodnak hozzájuk, hogy harmóniába kerüljön a régi és az új.

A díszkivilágítás milyensége függ a megvilágítandó épület szerkezetétől, építészeti megoldásától, környezetétől. Olykor az épület egészét, máskor csak szinte nappali megjelenését akarja visszaadni, vagy a részleteket hangsúlyozni. Hol fény-árnyék játékkal, hol az épület belsejének megvilágításával érhető el új hatás. Az sem mindegy, mennyi fény jut egy-egy épületre. A Lánchíd 218, a Mátyás-templom 100, a Budavári Palota 100, az Országház 94, az Arany János-szobor 2 és a Kálvin téri templom kivilágítása 4 kilowattos fényforrást igényel.

Budapest díszkivilágítása az európai fővárosok között jó közepesnek számít. De hatása átlagon felüli. Szépen érvényesül esti fényben a dunai panoráma, a budai várnegyed, elismerésre méltó egyes épületek — az Operaház, a Néprajzi Múzeum, a Parlament, az Anna-templom — díszkivilágítása. Szép a szegedi, a győri, a kőszegi, a veszprémi, a debreceni esti városkép is.

A díszkivilágítás a francia fővárosból indult vagy száz éve világhódító útjára. Budapesten 1928-ban gyulladtak ki az esti fények a Halászbástyát, a Mátyás-templomot és a Gellért-szobrot világítva meg. Egy évvel később már a Vár, az Országház, a Citadella, a János-hegyi kilátó és a Lánchíd is fénybe borult. A Lánchíd háború előtti megvilágítása hasonló volt a maihoz. Annyi különbséggel, hogy akkor a híd alsó pillé-

reit nem érte fény, s így a híd úszni látszott a vízen. Ma a pillérek megvilágítása jóvoltából álló hatást kelt. 1938-ban a Szent István-ünnepségekre fénybe öltöztették a Budavári Palota kupoláját és középső épületeit s az Anna-templomot is.

A díszkivilágításra érdemes épületekről, a kivilágítás időtartamáról Budapesten a Fővárosi Tanács dönt. Ő a gazdája 66 épület, szobor, műemlék díszkivilágítási berendezéseinek. 8–10 fővárosi épület — például az Opera, a Rudasfürdő — díszkivilágításáról viszont az épület gazdája gondoskodik.

A főváros díszkivilágítását adó

Főváros

Kihunyó fények

Díszkivilágítás, korlátozással

Kovácsoltvas lámpák híján

BUDAPEST BY NIGHT — PUSZTA PÉTER RAJZA

Egyelőre nem fejlesztik

áramforrások teljesítménye 1158 kilowatt, az évi fogyasztás 900 000 kilowattóra, költsége 2 900 000 forint. Ebből 1 600 000 az áramköltség, a többi a karbantartásé. (A 220 milliós közvilágítási költségnek alig másfél százaléka a díszkivilágítás.) Ha egy órán át tart a főváros díszkivilágítása, akkor ez annyi áramot fogyaszt, mint 4 család egy hónap alatt. S bár ez igazán jelentéktelen az országos fogyasztáshoz mérve, az energiatakarékosság e téren is életbe lépett.

Korábban, június 1. és szeptember 30. között — tehát a turisztikus szezonban — mindennap bekapcsolták Budapest díszkivilágító fényforrásait. A lámpákat éjfélig égették.

Szombat, vasárnap

A Fővárosi Tanács elnökének új rendelkezése szerint a díszkivilágítás május 15. és október 15. között csak szombatra és vasárnap-

ra — és este 10 óráig szőloán — korlátozódik. Csökkentették a megvilágított épületek számát is. Mindössze 20 kiemelt létesítmény — például a Tanácsköztársasági, a Millenniumi emlékmű, az Osztyapenko-szobor, a Duna-parti panoráma elemeinek díszkivilágítását engedélyezik.

Továbbra is teljes díszfényben úszik a főváros a nemzeti ünnepeken: március 15-én, 21-én, április 4-én, május 1-én, augusztus 20-án és november 7-én s az ezeket az ünnepeket megelőző napokon. Díszkivilágítást rendelhet el a Fővárosi Tanács társadalmi szervek, minisztériumok, országos hatáskörű szervek kérésére, államférfiak látogatásakor. (Elisabeth Taylornak is meg akarta rendelni akkori férje, Richard Burton a művész nő születésnapjára a főváros díszkivilágítását, de nem járultak hozzá.)

A takarékos díszkivilágítás körülbelül a felére csökkenti az áramfogyasztás költségeit (csak ezzel lehet takarékoskodni, a karbantartással nem).

Budapesten 2338 fényoszoró és 1188 lámpatest szolgáltatja a díszkivilágítást. Ezek felszerelése, karbantartása nehezebb, költségesebb, mint a közvilágítási lámpáké. Hiszen olykor bonyolult tartószerkezetekről, az épület kupolájára, illetve magasba szerelt fényforrásokról van szó. Gondoljunk csak a Parlament, a Kossuth téri Néprajzi Múzeum különleges megvilágítására. A főváros szóban forgó berendezései 8 millió forintos értéket képviselnek.

A Margit-híd most készülő díszkivilágítása nem egyszerű feladat. A szigetvet világitó berendezéseket leszerelték, mert nem lehetett úgy elhelyezni őket, hogy ne tegyék tönkre java részüket a rongálók. A világitótesteket úgy kell elhelyezni, hogy ne akadályozzák

a közúti és a vízi forgalmat, a hajózást, ne vakítsák el a járművezetőket. Mert azt, hogy egy-egy megvilágítandó felületre milyen fényerősség jusson, mi legyen megvilágítva és mi maradjon árnyékban, könnyű kiszámítani a tervezőasztalok mellett, de a környezeti kihatásokat, a vízről, a szomszédos épületekről visszaverődő fényt legtöbbször csak a helyszínen lehet szemügyre venni.

Ezért tartanak próbavilágítást a tervezés után. Ekkor a tervező, a megrendelő, a tanács, az üzemeltető, a Budapesti Elektromos Művek, a Műemlékvédelmi Felügyelőség, a tanács városrendezési főosztálya, a Nehézipari Minisztérium, az energiefelügyelet munkatársai álló zsűri értékeli a látványt. (A Gellért-szobor alatti vízesést például zöld fényvel akarták megvilágítani. A víz, a környezet azonban úgy verte vissza a fényt, hogy nem érvényesült a vízcseppek játéka.)

Színes előtét

A színes díszkivilágítás csak a hetvenes évek után kezdett hazánkban elterjedni. Szívesen használnak a tervezők narancs-, rózsaszín, zöld, sárga fényt. Szépen érvényesülnek a színek az Anna-templom, a Belvárosi templom, a soroksári plébániatemplom megvilágított épületén. S mostanában általában a sárga színt használják a díszkivilágításra. Az Egyesült Izzó jóvoltából színes fényforrásokkal világítanak, így gazdagabb a fénykihasználás is. Külföldön színes előtétet is alkalmaznak, ha a fényforrás fehér.

A fényforrások típusainak széles skálája (jódgőz, fém-halogén lámpák) szolgáltatja a fényt a díszkivilágításához. Csaknem kivétel nélkül az Egyesült Izzó termékei.

Nagyobb gond a történelmi városrészek, a várnegyed közvilágítási lámpáinak beszerzése. Ezen a helyeken a történelmi környezethez illő, korabeli stílusú, kovácsoltvas lámpákat kívánnak felszerelni. De nincs vállalkozó, aki elkészítse őket. Nem tudták pótolni a városligeti híd négy vaslámpáját sem az eredetihez hasonlóval. A Lánchídról vették le azokat, ezekkel helyettesítik az eredetieket.

A díszkivilágítást egyelőre nem fejlesztik. A jövőben csak akkor kerülhet sor újabb díszkivilágításra, ha olyan jelentős épület, szobor készül, illetve ha olyan értékes műemléki feltárással kerül sor, amely feltétlenül megköveteli a reflektorfényt.

KÁDÁR MÁRTA

kis helyen elfér,
nagy teljesítményű
az IMPORTÁLT
CENTRIFUGA
Ára: 1150 Ft. OTP hitel.
Vidékre csomagküldő szolgálat.
1053 Bp.V., Kossuth L.u.2.
1033 Bp.III., Flórián tér 6-9. **KERAVILL**